Forgách Hajnalka

Ghyczy Ignác könyvtárának keletkezéstörténete az Esterházy-uradalmi gazdatiszti szolgálata időszakában

Ghyczy Ignác (1799–1870) könyvgyűjtő, gazdatiszt, országgyűlési képviselő nyelvileg és tematikailag igen gazdag és összetett, enciklopédikus jellegű, nemzedékeken át gyarapított, 18–19. századi nemesi családi magánkönyvtárat hozott létre, amelyet gyermekei 1872-ben a Képviselőházi Könyvtárnak adományoztak. A Tatán született és elhunyt Ghyczy Ignác római katolikus vallású családja jelentős befolyással rendelkezett Komárom vármegye életére, hatalmi és politikai viszonyaira.[1] A könyvtár eredetileg mintegy 6400 műből és 20 000 kötetből állt.[2] Korábbi tanulmányomban egy 16. századi Valerius Maximus-kötet egykori tulajdonosait és a könyv Ghyczy Ignáchoz vezető útját kíséreltem meg feltérképezni.[3] Ebben a tanulmányban a jelentős és értékes könyv- és hírlapgyűjtemény azon részének a keletkezéstörténetét igyekszem felvázolni, amelyhez Ghyczy Ignác a tatai, gesztesi és mezőlaki Esterházy-uradalom gazdasági igazgatójaként különböző személyektől jutott hozzá. A kutatást az egyes kötetekben található posszesszorbejegyzések, margináliák és egyéb dokumentumok, valamint releváns levéltári források feldolgozásával végeztem el. A posszesszorbejegyzések és dedikációk Ghyczy Ignác kapcsolatrendszerébe nyújtanak betekintést.

Ghyczy Ignác pályaképe

Ghyczy Ignác komáromi könyvgyűjtő, uradalmi jószágigazgató, két alkalommal megválasztott országgyűlési képviselő volt. Édesapja, Ghyczy Ferenc a korai években házitanítókat fogadott gyermekeihez, így a szükséges alapismereteket otthonukban sajátíthatták el.[4] Középiskolai tanulmányait a komáromi gimnáziumban végezte.[5] A Győri Királyi Jogakadémián 1812 és 1816 között folytatott böl-

[1] Villám 2002, 86.

[2] Csendes 1969, [352.]

[3] Forgách 2025, [307]–324.

[4] Szigeti 2012, 23.

[5] MNL OL P 293 1. tétel 19. doboz. Juventus Regii Gymnasii Comaromiensis ex facto in doctrina religionis et litterarum studiis progressu in classes digesta Anni M. D. CCC. VIII. Comaromii: Typis Viduae Weinmüllerianae. fol. 332r; MNL OL P 293 1. tétel 19. doboz. Testimonium Scholasticum. Comaromii, Anno 1809. Mensis Septembri. Die 5ta. fol. 424r.

DOI 10.17167/mksz.2026.2.222-237

Könyvszemle_2026_2_Könyv.indb 222 2026. 10. 05. 17:31:46

cseleti és jogi tanulmányokat,[6] 1822-ben ügyvédi vizsgát tett. Pályáját a bábolnai kincstári uradalom ügyészeként kezdte.[7] 1825-től az Esterházyak tatai uradalmi gazdatisztje,[8] 1827-től gróf Esterházy Miklós tatai, gesztesi és mezőlaki uradalmának prefektusa volt.[9] Ebből az időszakból származik egyik műve, a *Károlyi Lajos tótmegyeri és Hunyadi József ürményi uradalmainak ismertetése* (Pest, 1843).[10] A tatai nemzetőrök századosaként részt vett az 1848–49-es forradalom és szabadságharcban[11], majd a schwechati csata után, 1849-től István és József főherceg Pest és Arad vármegyei uradalmainak[12] „czélszerű igazgatására"[13] kapott megbízást tizenöt évi kötelezettséggel[14]. 1864-ben vonult nyugdíjba. 1865-től,[15] illetve 1869-től haláláig a tatai kerület országgyűlési képviselője volt.

Gazdatiszti műveltség a reformkorban

A 19. századi gazdatiszti állomány „a kor mércéjével műveltnek számított"[16]. A nemesség alsóbb rétegeinek tagjai törekedtek a műveltség megszerzésére.[17] A magyarországi jómódú birtokos köznemesi családok már a 18. században is a megfelelő műveltség és szakismeretek megszerzése által igyekeztek érvényesülni adminisztratív területen. Jelentős számban találtak megélhetést a vármegyei tisztségek betöltése mellett a családi nagybirtokok igazgatásában.[18] A 19. század első felében a nagybirtokokon alkalmazásban álló gazdatisztek jelentős része még nem rendelkezett képesítéssel. A képzett tisztek zöme – így a tatai-gesztesi Esterházy-uradalmat felvirágoztató Ghyczy Ignác is – a termelés modernizálásában leginkább részt vállaló, főként nagy létszámú, bürokratizált adminisztrációt működtető nagybirtokokon tevékenykedett. A jómódú birtokos köznemesek műveltsége a nemesi társadalom megosztottsága és a köznemesség differenciáltsága miatt eltért az egyéb köznemesi rétegekétől.[19] Az uradalmi alkalmazottak társadalmi

---

[6] Juhász 2017, 248.

[7] Kenyeres 1967, 595. Vö. Szinnyei 1894, 1200.

[8] Markó 2001, 1011.

[9] MNL OL P 185 MF 31715 X 9314 Esterházy család levéltárai, Dominium Gesztes, Ghyczy Ignác feljegyzése, 1831. fol. 106r.

[10] Kenyeres 1967, 595. Vö. Markó 2001, 1011.

[11] Gyüszi 1993, 54, 58.

[12] Pálmány 1987, 635.

[13] MNL OL P 293 1. tétel 28. doboz. Feljegyzés Ghyczy Ignác kinevezéséről, é. n. fol. 1r.

[14] MNL OL P 293 1. tétel 27. doboz. Ghyczy Ignác kinevezése, 1849. fol. 28r–v.

[15] MNL OL P 293 1. tétel 27. doboz. A tatai választókerület követválasztási jegyzőkönyve, 1865. fol. 5r–34v.

[16] Vári 2002, 66. Vö. Vári 2009, 120.

[17] Kósa 2001, 240.

[18] Kurucz 2014, 452–453.

[19] Praznovszky 2014–2015, 174. Vö. Hudi 2009, 137.

értelemben heterogén csoportot képeztek, ám hasonló műveltségeszménnyel és tudásvággyal rendelkeztek.[20]

Az Esterházy-uradalom élén

Az Esterházy grófi tatai és gesztesi uradalmak prefektusi hivatalára vonatkozó, Barcza Ádám által jegyzett, 1826-os tiszti utasítás értelmében a birtokigazgatónak a műveltséget tekintve a következő kívánalmaknak kellett megfelelnie: „Tudományos, Teőrvényekben, Urbariumban, Politicumokban, Egyházi Polgári dolgokban, gazdálkodásnak minden ágaiban tudós, tapasztaltt; tudni kell az Urodalmi dolgok folytatása modját, az helybéli szerződeseket, szokásokat."[21] Ghyczy Ignác összegyűjtötte könyvtárában a gazdatiszti munkájához szükséges releváns szakirodalmat, könyv- és hírlapgyűjteményének ezen része ebben az értelemben akár munkakönyvtárként[22] is értékelhető.

Jean Antoine Claude Chaptal (1756–1832) francia vegyész *Vizsgálódó és oktató értekezés a' szőlőmívelésről…*[23] című, 1813-ban megjelent első kötetének címlap rektóján az „Officii Praefecturalis" bejegyzés szerepel, amely arra utal, hogy a főnemesi munkaadók megvásároltak köteteket uradalmi alkalmazottjaik számára, elősegítve tudományos tájékozódásukat és önművelésüket.[24] Chaptal egyébiránt kidolgozott egy borjavító eljárást, valamint tökéletesítette a kénsav-, timsó- és szódagyártást.[25] Az általa felfedezett eljárás, a chaptalozás, alkalmas volt a bor alkoholtartalmának növelésére, minőségének javítására.[26] A bor még a 19. században is alapvető élelmiszernek számított, Magyarország pedig Európa legjelentősebb bortermelő országai közé tartozott.[27] A tatai és gesztesi uradalomban, noha arányaiban kevés volt a majorsági szőlőtermesztési terület – 1854-ben körülbelül 25 kataszteri hold volt az uradalmi szőlők összterülete –, a bor eladásából származó bevétel ehhez képest aránytalanul magas összeget tett ki. Szőlőtelepítésre csak korlátozott mértékben került sor, inkább a tönkrement szőlőket újították meg, illetve a hiányzó tőkéket pótolták[28]. A majorsági szőlőművelés azért terjedt el csupán

[20] Bácskai 2008, 120.

[21] MNL OL P 293 1. tétel 23. doboz. Tiszti utasítás, Tata Mezővárossában Februaris holnapnak 15ik napján 1826ik esztendőbe. fol. 54r.

[22] Fülöp 2010, 44. Vö. Hudi 2009, 157.

[23] *Vizsgálódó és oktató értekezés a' szőlőmívelésről : a' bor, égettbor, közönséges és fűszeres etzetek' készítésének mesterségével együtt* / [írták] Chaptal [et al.], frantzia nyelvből fordította és külömb-külömbféle jegyzésekkel, azok között a' szőlő-czúkor, és szőlőmag-olaj tsinálásának módjaval megtoldotta Fábián Jósef, Veszprémben [Veszprém], Számmer Klára, 1813–1814. OGYK raktári jelzet: 335.331:1–2.

[24] Vári 2002, 66. Vö. Vári 2009, 120.

[25] Bálint, 1932, 436.

[26] Kosutány, 1893, 275.

[27] Fónagy 2005, 49.

[28] Szabad 1957, 90.

szűk területen, mert a költségigényes bérmunkával termeltetett bor nem volt versenyképes az ingyenes dézsmaborral szemben.[29] A tatai és gesztesi uradalomban a tisztiszék szabta meg a szüret idejét, az időjárás és a szőlőérettség figyelembevételével.[30] A szőlőművelés technikájának modernizációja számos részterületet érintett: többek között a fejlettebb metszési-oltási módszerekben és talajművelésben, gyakoribb szüretben, több borfejtésben, jobb borkezelésben, valamint minőségi borpalackozásban nyilvánult meg.[31]

Azon állítását, hogy az uradalmi alkalmazottak művelődését, önképzését és szakmai tájékozódását főnemesi munkaadóik támogatták, Szabad György Angyalffy Mátyás András (1776–1839) mezőgazdasági szakíró, a Georgikon tanára gazdasági munkáival támasztja alá, akinek a műveiből az uradalom 1825-ben, a nagyüzemi majorsági gazdálkodásra való áttéréskor öt példányt vásárolt meg. Két példányt a főtisztségnél tartottak, három példányt a tiszttartóknak küldtek el.[32] Szabad György szerint Angyalffy *Grundsätze der Feldkultur; oder gründliche und vollständige Anleitung zum Ackerbau, und zur Pflege der Wiesen und Weiden : ein Handbuch für praktische Landwirthe I–II.* (Pesth, 1823–1824) és *Oekonomie der Landwirthschaft; oder Grundsätze zur Verwaltung der Landgüter : ein Handbuch für denkende Gutsbesitzer, Wirthschaftsbeamte, und Pächter. I–II.* (Pesth, 1823–1824) című műveiről van szó. Ez a két mű a korabeli katalógus szerint eredetileg szerepelt a Ghyczy-gyűjteményben[33]. A gyűjteményben azonban eredetileg és ma is megtalálható az Angyalffy által szerkesztett *Mezei Gazdák Barátja*, amely 1829-es évfolyam második félévének címlap rektóján a „Prefect"[34] tulajdonosi bejegyzés szerepel, amely feltehetően Ghyczy Ignácra utal. Angyalffytól megtalálható volt és jelenleg is állományban van még a *Juhász-káté*[35] is.

A *Nemzeti Újság* és a *Hasznos Mulatságok* 1829-es évfolyama második félévének címlap rektóján a „Prefect" posszesszorbejegyzés szerepel, amely feltehetően Ghyczy Ignácra utal, aki ebben az évben betöltötte ezt a hivatalt az Esterházy-uradalomban. A *Nemzeti Újság* 1837-es évfolyama Kacskovics Ferenctől került a gyűjteménybe, az elülső kötéstábla belső oldalán ugyanis a „Kacskovics Ferencze" posszesszorbejegyzés szerepel. Ebben az időszakban Kacskovics Ferenc

---

[29] Szabad 1957, 90–91.

[30] Szabad 1957, 92.

[31] Ruzsás 1983, 359–362.

[32] Szabad 1957, 53–54.

[33] *Könyveimnek és mappáimnak három rendbéli lajstroma, Ghyczy Ignác könyvtárának katalógusa, szám szerént való, systematikus, betű rend szerént való lajstrom,* [s. l.], [s. n.], [s. a.], 93. Ghyczy Ignác kézirata. OGYK raktári jelzet: A1/1:2.

[34] Angyalffy Mátyás András, *Mezei gazdák barátja, egy gazdasági folyó írás*, Pesth [Pest], 1829. OGYK raktári jelzet: A4/4502.

[35] Angyalffy Mátyás András, *Juhász-káté, vagyis a' juhok' tartásáról, tenyésztéséről, javíttásáról 's nemesíttéséről, ... szólló közértelmű rövid oktatások* / írta ... Angyalffy M. A., Pesten [Pest], Petrózai Trattner J. M. és Károlyi István, 1830. OGYK raktári jelzet: 334.198 A mű az Országgyűlési Könyvtár Ghyczy-emlékoldalán is megtalálható: https://www.parlament.hu/web/150-eves-evfordulo/gh150-000296618

szintén uradalmi alkalmazott, a közeli Nógrád vármegyében található mohorai uradalom ügyvédje[36] volt. A *Nemzeti Újság* konzervatív és klerikális szemléletet képviselt.[37] A Kultsár István által a *Hazai és Külföldi Tudósítások* melléklapjaként elindított *Hasznos Mulatságok* főként irodalmi és ismeretterjesztő közleményeket tartalmazott.[38] A *Nemzeti Újság*ot és a *Hasznos Mulatságok*at nemcsak Kacskovics Ferenc és Ghyczy Ignác, hanem a Ghyczyhez hasonló társadalmi helyzetű, foglalkozású, érdeklődésű és szintén széles látókörű Mogyoróssy János (1805–1893) Békés vámegyei uradalmi számtartó, gazdatiszt is birtokolta, olvasta, sőt első írásai is ezekben a lapokban jelentek meg.[39]

Kis János (1770–1846) *Nevezetes utazások tárháza…* című művének nyolcadik, 1819-ben megjelent kötete többféle módon is bekerülhetett Ghyczy Ignác gyűjteményébe, ám az előfizetői névsorból tudjuk, hogy „Szalay János, T. Tatai Uradalom Tiszttartója” [40] is vásárolt belőle, így lehetséges, hogy tőle kapta a kötetet Ghyczy. A 19. századi könyvgyűjtő birtokosok előnyben részesítették a modern, magyar nyelvű, nemzeti műveltséget gyarapító szépirodalmi munkákat.[41] A 19. század első fele az utazási irodalom fénykorának tekinthető.[42]

Emmanuel Wolfgang Wallich bécsi orvos, gyermekorvos, több szakmunka szerzője[43] *Über die Bäder in Klein-Pöstény oder Pöstyén, auch Piestjan im Neutraer-Comitate des Königreiches Ungarn*[44] című kötetének címlap verzóján a „Joanse de Sághÿ [1]823” posszesszorbejegyzés található. A kötet feltehetően Sághy János (1774–1848) győri kanonoké volt, aki a Komárom vármegyei Császáron alesperes-plébánosként kezdte papi pályáját, majd kisbéri helyettes főesperes[45], tatai apát, a győri székesegyház kanonokja és székes főesperese lett. Országgyűlési követ és zsinati vizsgáló is volt.[46] Feltételezhető, hogy 1823-ban személyes helyi ismeretség révén, tatai gazdatisztként kapta tőle a kötetet Ghyczy.

Lacsny Miklós *Instruction zur Erleichterung der Verwaltung grösserer Güterkörper…*[47] című művéhez az előzéklap rektón az alábbi bejegyzést tette: „Zum Ämtlichen Auftritt über die gesamte Erfüllung übergeben ihm Herren Praefecten

---

[36] Zólyomi 1996, 107.

[37] Kókay 1979, 663.

[38] Kókay 1979, 251.

[39] Dusnoki 1992, 230–231. Vö. Héjja 2003, 27.

[40] Kis János, *Nevezetes utazások tárháza,* 9. kötet, Pesten [Pest], Nyomtattatott Trattner János Tamás betűivel ’s költségével, 1819. [289.] OGYK raktári jelzet: D1/531:8.

[41] Gyáni 1999, 389–390.

[42] Szász 2013, 44.

[43] Wurzbach 1885, 254–255.

[44] Wallich, Emmanuel Wolfgang, *Über die Bäder in Klein-Pöstény oder Pöstyén, auch Piestjan im Neutraer-Comitate des Königreiches Ungarn,* Wien, bey Carl Armbruster, 1821. OGYK raktári jelzet: D1/781.

[45] [s. n.] 1816, 83.

[46] Szinnyei 1908, 24.

[47] Lacsny Miklós, *Instruction zur Erleichterung der Verwaltung grösserer Güterkörper, enthaltend die juridische, politische, Urbarial- und ökonomische Geschäftsführung*, Nicol. Lacsny v.

1ten Junii [1]826 Nicol: Lacsnÿ Mp. Lenhoff: Regent". A kötetet feltehetően Ghyczy Ignácnak, az Esterházy uradalom jószágkormányzójának ajánlotta. Lacsny Miklós (1776–1857) a dedikáció időszakában, az 1820-as évektől az 1840-es évekig Pálffy József és Antal herceg uradalmainak gazdatisztje volt.[48] A Pálffy-uradalomhoz Komárom vármegyében is tartoztak jelentős területek.[49] Táblabíróként és országgyűlési követként is személyes ismeretségben állhatott Ghyczy Ignáccal,[50] az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagja[51] volt, részt vett az egyesület munkájában,[52] így több szálon is kötődhetett Ghyczyhez. Lacsny Miklós a Pálffy-uradalom kormányzóságától való visszavonulása előtt, 1826-ban Pozsonyban megjelentette az *Egy tagban levő nagyobb jószágok kormányozása könnyebbítésére szolgáló oktatás* című, herceg erdődi Pálffy Józsefnek (1764–1827) ajánlott könyvét.[53] A munkát ugyanebben az évben németül is kiadta *Instruction…* címmel, ezt ajánlotta Ghyczy Ignác részére.

A *Publius Ovidius Náso' keservei*[54] magyar fordítása a címlap verzón található bejegyzés szerint („Mogyorósÿ Mp.") feltehetően Mogyorósy Pál győri vicerektor révén került a gyűjteménybe, akinek a neve szerepel a tatai Esterházyaknak kölcsönt nyújtók kimutatásában (1828. május 1.).[55] Ovidius már a 16. századtól nagy hatást gyakorolt a magyar költészetre, ez a hatás a 17. században még fokozódott. Rendszeres magyar nyelvű fordítása 1787-ben kezdődött meg.[56]

Ghyczy két Szent István-napi ünnepi prédikációs kötetet is kapott. Kováts József *Szent István első magyar király ditsőséges királyi méltóságában apostoli buzgósága által és apostoli buzgóságában királyi méltósága által* című ünnepi, 1826-os prédikációskötetében az elülső kötéstábla külső oldalán a „Spectabili Dni Ignatio Ghyczÿ"[57] posszesszorbejegyzés szerepel. Kovács József (1768–1848) nagyprépostot 1791-ben szentelték pappá Győrött.[58] A Komárom vármegyei Ácson, majd 1804-ben a Győr vármegyei Dadon teljesített papi szolgálatot, 1825-ben

---

Folkusfalva, Pressburg [Pozsony], gedruct bei Belnay's Erben [Belnay], 1826. OGYK raktári jelzet: 335.195.

[48] Kenyeres 1982, 9.

[49] Pálmány 1988, 337.

[50] Szinnyei 1900, 612.

[51] Markó 2002b, 23.

[52] Pálmány 1988, 339.

[53] Horváth 2025, 39.

[54] Ovidius Naso, Publius, *Publius Ovidius Náso' keservei,* öt könyv / Publius Ovidius Náso, fordította Egyed Antal, Székes-Fejérvárott [Székesfehérvár], Számmer Pál bötűivel 's költségével, 1826. OGYK raktári jelzet: A3/926.

[55] Szabad 1957, 484.

[56] Szilágyi 1984, 837.

[57] Kováts Jósef, *Szent István első magyar király ditsőséges királyi méltóságában apostoli buzgósága által* és apostoli buzgóságában királyi méltósága által / hirdette Kováts Jó'sef ... Bétsben a' tiszt. Kaputzinusok' templomában Kis-Asszony havának 20dikán, Bétsben [Wien], Pichler Antal betűivel, 1826. OGYK raktári jelzet: 334.268.

[58] Szinnyei 1899, 1294.

győri kanonokká nevezték ki,[59] Komárom és Győr vármegye táblabírája volt. Ghyczy Ignáchoz így családi és személyes ismeretség is fűzhette. Müller Károly Szent István-napi ünnepi prédikációját is megkapta az előzéklap rektón található „Spectabili Ghiczÿ"[60] bejegyzés szerint. A Ghyczy családban a 18. században felekezetváltás ment végbe: a család korábban az evangélikus vallást követte, ám Mária Terézia uralkodása alatt Ghyczy Gáspár (1720–1780), Ghyczy Ignác apai nagyapja révén a római katolikus vallásra tért át.[61]

A címlap rektón található pecsét szerint Kultsár István ajándékozta az akkor már tatai uradalmi gazdatiszt számára 1827-ben a *Summaria manuductio ad emendationem fororum judiciariorum in Hungaria*[62] című kötetet. A révkomáromi születésű Kultsár István (1760–1828) író, szerkesztő, színigazgató 1787-től vagy 1788-tól[63] 1789-ig a komáromi gimnáziumban tanított. 1827. október 4-én Komárom vármegyének felajánlotta a megközelítőleg négyezer kötetet számláló könyvtárát. Ez az adomány képezi a vármegyei könyvtár alapját.[64] A Kultsár-könyvtárat Ghyczy Kálmán, Ghyczy Ignác öccse is látogatta.[65] Kultsár 1827-ben lett tagja a Magyar Tudományos Akadémia országos választmánynak, amely az akadémia alapszabályait dolgozta ki. Ebbéli munkáját 1827 és 1828 között fejtette ki.[66]

A *Mozaik*[67] című munka a címlap rektón található bejegyzés szerint a református családból származó és a tanulmányait egykor a komáromi református gimnáziumban folytató Tóth Lőrinctől érkezett a gyűjteménybe. Tóth Lőrinc (1814–1903) író, jogász a távol levő főrendek követeként részt vett az 1839–40-es és az 1843–44-es országgyűlésen,[68] 1847-ben pedig Breznóbánya követeként[69] volt jelen. A szabadságharc idején Komárom vármegye országgyűlési képviselője[70] volt, valamint az osztálytanácsosi és az állami ügyészi osztályvezetői posztot[71] is betöltötte. 1865-től a csákvári választókerület Deák-párti országgyűlési képviselője volt,[72] így képviselőtársakként személyesen ismerhették egymást Ghyczy Ignáccal.

---

[59] Diós 2002, 301.

[60] Müller Károly*, Szent István első apostoli magyar király' bölcs országlását a' nemzet ünnepén hirdette* a' t. t. kaputzínus szerzet' templomában 1835-dik év ... Müller Károly ...– Bétsben [Wien], Nyomtattatott: Sollinger J. P. betűivel, [1835]. OGYK raktári jelzet: 334.004.

[61] Nagy 1858, 402.; Szigeti 2012, 18.; Nagy 1929, 28.

[62] *Summaria manuductio ad emendationem fororum judiciariorum in Hungaria* [s. l.], [s. n.], 1790. OGYK raktári jelzet: B6/4253.

[63] Markó 2002a, 1243. Vö. Kenyeres 1967, 1027.

[64] Borovszky 2018, 339.

[65] Alapy 1928, 209.

[66] Kenyeres 1967, 1028.

[67] *Mozaik,* Lipcsében [Lipcse], [Wigand] Ottónál, 1844. OGYK raktári jelzet: C4/2660.

[68] Kenyeres 1982, 896.

[69] Borovszky 2018, 374. Vö. Toth 1973, 331.

[70] Borovszky 2018, 157. Vö. Toth 1973, 331.

[71] Kenyeres 1982, 896.

[72] Markó 2007, 847.

Könyvszemle_2026_2_Könyv.indb 228 2026. 10. 05. 17:31:47

Jüraszek János 1836-ban megjelent *Der Förster und Jäger* című, erdőgazdálkodásról szóló művében a címlap rektón olvasható a „fortunituo? zu Bodajk" [73] bejegyzés, a szerző a bodajki uradalom erdésze volt.[74] Bodajk a Komárom-Esztergom vármegyével szomszédos Fejér vármegyében található. Ghyczy Ignác feltehetően munkakapcsolatban állhatott a szerzővel, akitől a kötetet kaphatta. A tatai és gesztesi uradalomban az 1848-as forradalom után a legfontosabb termelési ággá az erdészet fejlődött. Az erdőterület teljes terjedelme 1857-ben megközelítőleg 56 670 kataszteri hold (70 788 hektár) volt. Az uradalom kedvező fekvése és a piac stabilitása jelentős mértékben hozzájárult az erdőgazdálkodás és az erdővédelem megerősödéséhez. E tényezőkből fejlődött ki az uradalomban a 19. század elejére az országban legrendszeresebbként értékelt erdőgazdálkodás.[75]

Szintén erdészeti témában ajánlotta Kling János erdészgyakornok *Honi erdőnk szabályozás vázlati…* című művét Ghyczy Ignácnak, „Több Tekintetes Nemes Vármegyék Itélő Tábla-Birájának Mélt: Tata, Gesztes, és Mezölak Uradalmak Praefectusának mint hóni erdöszetünk Lelkes Pártfogójának" [76]. A szerző a tapasztalatai alapján dolgozta ki a munkát gróf Esterházy Miklós uradalmainak erdei birtokaira. Kling Jánosnak a későbbiekben több erdészeti írása is napvilágot látott. Ghyczy később, 1868. május 27-én az Országos Erdészeti Egyesület alapító tagja lett.[77]

Gáthy István *Gyakorlati földmérés tükrökkel…*[78] című munkáját a címlap verzón található bejegyzés szerint „Tekéntetes Ghiczÿ Ignácz Uradalmi Prefectus úrnak" ajánlotta a szerző. Gáthy István (1780–1859) 1830-ban a tatai Esterházy-uradalom főerdőmestere, 1835-ben a tatai és gesztesi uradalmak főmérnöke volt.[79] Egyik legfontosabb találmánya, a szögtükör a mérőasztalt helyettesítette. Gáthy az Országos Magyar Gazdasági Egyesület erdészeti szakosztályának volt az elnöke, az 1820-as és az 1840-es évek között számos írása jelent meg a dézsma- és úrbérügy, a földmérés, a vízépítészet, illetve az erdészet-erdőművelés szakterületéről.[80] Több cikkében tükröződnek az uradalmi erdőgazdaságok művelési és termelési viszonyai.[81] *A földmívelési analysis, vagy a földbirtok lehető legnagyobb s jutalmasb használatának tudománya* (1828) című munkájának egyes részei megjelentek az Angyalffy szerkesztette *Mezei Gazdák Barátjá*ban,[82] amely Ghyczy

---

[73] Jüraszek János, *Der Förster und Jäger, getreue Mittheilung practischer Erfahrungen und Bemerkungen über Ungarns Wälder* , von Johann Jüraszek, Stuhlweissenburg [Székesfehérvár], gedruckt bei Paul Számmer, 1836. OGYK raktári jelzet: B8/5956.

[74] Szinnyei 1897, 750.

[75] Szabad 1957, 97–98.

[76] Kling János, *Honi erdőnk szabályozás vázlati: e tárgy főképen ... Eszterházy Miklós uradalmainak erdei birtokára alkalmaztatva,* Tatán [Tata], [s. n.], 1842. OGYK raktári jelzet: 334.282.

[77] MNL OL P 293 1. tétel 27. doboz. Ghyczy Ignác tagsági lapja, 1868. május 27. fol 1r.

[78] Gáthy István, *Gyakorlati földmérés tükrökkel, Becsleges földosztály és a' távmércső,* Pápán [Pápa], Ref. Főiskola betűivel, 1845. OGYK raktári jelzet: 334.188.

[79] Kenyeres 1967, 576.

[80] Markó 2001, 940.

[81] Szabad 1957, 98.

[82] Szinnyei 1894, 1047.

Ignác gyűjteményében is szerepel, Ghyczy tehát több vonatkozásban is ismerhette Gáthyt, illetve munkásságát.

A *Das Ausland* : *Wochenschrift für Länder- und Völkerkunde* című hetilap 1845-ös számát az 542–543. oldal között található, szürke papíron olvasható dedikáció szerint: „Tekintetes Assa és Ablanczkürthi Ghyczy Ignácz táblabiro és gazdasági igazgato urnak”[83] ajánlották. Az 1828 és 1893 között megjelent hetilapból a *Pesther Tageblatt* is vett át Magyarország kultúráját bemutató cikket.[84] A *Der Ungar* című divatlap a „Welt-Telegraph” és a „Correspondenz” című rovataiban használta fel a *Das Ausland* írásait.[85]

Joseph von Hammer-Purgstall *Geschichte des Osmanischen Reiches…* 1828-ban megjelent negyedik kötetében az előfizetői nevek között olvasható: „Die Kiliansche Buchhandlung für Herren v. Ghyczy, Präfecten der Herrschaft Totis 1 Exempl.”[86] Tatai uradalmi jószágkormányzóként Ghyczy nemcsak mezőgazdasági szakkönyveket, hanem történelemkönyveket is megrendelt, ebben az esetben a Kilian könyvkereskedésnél fizette elő a kötetet. Az előfizetői lista szövege miatt az is elképzelhető, hogy a tatai-gesztesi uradalom fizette elő a kötetet Ghyczy számára. Hammer-Purgstall (1774–1856) osztrák orientalista, történész, költő, diplomata, udvari tanácsos, az Osztrák Tudományos Akadémia első elnöke sokat tett a keleti – perzsa és török – történelem és kultúra megismertetéséért.[87] A Magyar Tudós Társaság a külföldi tagjai közé választotta 1831. február 14-i első nagygyűlésén.[88] A történelmi forrásokra támaszkodó *Geschichte des Osmanischen Reiches…* című munkával alapozta meg tudományos hírnevét,[89] a mű bővelkedik a szerző által újonnan feltárt forrásanyagokban.[90]

A *Der Schmetterling*[91] 1844. évfolyamában a címlap rektón „A tatai kegyes társházé” bejegyzést, az elülső kötéstábla belső oldalán az alábbi exlibrist találjuk: „Aus der Sammlung des Alois Stech No 948., Autor 292, Band 1., Heft 0.”. Stech Alajos (1813–1887) piarista házfőnök és gimnáziumigazgató a gimnázium alsóbb osztályait Győrött és Komáromban végezte.[92] 1865-ben helyezték át a tatai gimnáziumhoz, ahol 1872-ig tanári házfőnöki és algimnáziumi igazgatói posztot töltött

---

[83] *Das Ausland, Wochenschrift für Länder- und Völkerkunde,* 1845. OGYK raktári jelzet: A4/8530.

[84] Rózsa 2013, 58–59.

[85] Kókay 1979, 568.

[86] Hammer-Purgstall, Joseph von, *Geschichte des Osmanischen Reiches, grossenteils aus bisher unbenützten Handschriften und Archiven,* 1–10. Band, 1300–1774 / durch Joseph v. Hammer, Vierter Band, Vom Regierungsantritte Murad des Dritten bis zur zweyten Entthronung Mustafa's I., 1574–1623, Pest, In C. A. Hartleben's Verlage [Hartleben], 1828. 733. OGYK raktári jelzet: C3/1208:4.

[87] Kovács 1975, 189.

[88] Pándi 1978, 386. Vö. Pintér 1932, 80.

[89] Welzig, 1966, 593.

[90] Schlechta von Wssehrd 1879, 483–484.

[91] *Der Schmetterling, ein Flug- und Ergänzungsblatt zum Spiegel,* Ofen, [s. n.], 1844. OGYK raktári jelzet: A4/7440.

[92] Szinnyei 1908, 1411.

be.[93] Igazgatói posztjának ideje alatt, 1871–1872-ben a gimnázium diákja volt Ghyczy Péter két fia, Ghyczy Béla és Ghyczy Miklós,[94] így a kötet családi ismeretség révén kerülhetett a Ghyczy-gyűjteménybe. A *Der Schmetterling* a *Spiegel* német nyelvű hazai irodalmi divatlap melléklete volt, és mint ilyen, a társas élet és divatvilág témájában közölt cikkeket. 1836 és 1848 között rövidebb irodalmi és színházi beszámolók közlésére szolgált.[95] Az irodalmi divatlap, a reformkori magyar újságírás jellegzetes sajtóterméke az 1830-as években jelent meg Magyarországon, és jelentős szerepet töltött be a társas élet kulturáltságának fejlesztésében, a magyar nyelv terjesztésében, az olvasás népszerűsítésében, a polgárosodás elősegítésében, valamint a magyar nemzeti és polgári tudat elmélyítésében.[96]

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjaként

Ghyczy Ignác Esterházy-uradalmi szolgálatának időszakával részben egybeesik életének azon szakasza, amikor jelentékeny szerepet vállalt az Országos Magyar Gazdasági Egyesület létrehozásában.[97] 1832-ben részt vett az OMGE székháza, a Köztelek megvásárlásában.[98] 1835. június 8-án az Egyesület választmányának tagja lett, e posztot 1848-ig, majd 1857-től töltötte be.[99] 1835. június 9-én delegálták az OMGE által kibocsátani szándékozott folyóirat, a *Gazdasági Tudósítások* felügyeletével megbízott küldöttségbe.[100] Az 1839-es évfolyamban olvasható „Ghyczy Ignácz jószágigazgató 's táblabiró úr"[101] neve az előfizetők között. A Ghyczy-gyűjteményben jelenleg is megtalálhatók a lap 1838-as, 1839-es, 1841-es és 1842-es lapszámai.[102] Az 1838-as kötet[103] címlap rektóján a „Kacskovics Lajosé" tulajdonosi bejegyzés szerepel. Kacskovics Lajos (1806–1891) 1837-től 1842 végéig szerkesztette a lapot.[104] Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület titkára volt,[105] 1831-től a királyi jogügy-igazgatóság tisztviselőjeként dolgozott. Nógrád vármegye követeként volt jelen másfél esztendeig a távollévők helyett az 1832–

[93] Ojtozi 1997, 229.
[94] Magas [s. a.], 8.
[95] Kókay 1979, 565.
[96] Kókay 1979, 435.
[97] Kenyeres 1967, 595.
[98] Galgóczy 1880, 24. Vö. Szinnyei 1894, 1201.
[99] Markó 2001, 1011.
[100] Pálmány 1987, 634.
[101] *Gazdasági Tudósítások,* Harmadik évi folyamat' 1-ső füzete VI, Buda, Gazdasági-Egyesület, 1839, 153. OGYK raktári jelzet: A4/2362.
[102] *Gazdasági Tudósitások,* Buda, Gazdasági-Egyesület, 1837–1842. OGYK raktári jelzet: A4/2362.
[103] *Gazdasági Tudósitások, –* Buda, Gazdasági-Egyesület, 1838. OGYK raktári jelzet: A4/2362.
[104] Szinnyei 1897, 768.
[105] Kenyeres 1967, 833.

1836-os országgyűlésen.[106] 1848–49-ben országgyűlési képviselő lett. Az 1830-as években az általános, vegyes tartalmú hírlapok mellett megjelentek az első tudományos folyóiratok és az első szakközlönyök. A mezőgazdasági szakfolyóiratok közül ebben az időszakban jött létre a *Magyar Gazda* és a Balla Károly alapította *Kémlő* mellett a Gazdasági Egyesület által életre hívott *Gazdasági Tudósítások* (1837–1842).[107]

Ghyczy Ignác több kötetén szerepel az Országos Magyar Gazdasági Egyesület supralibrosa: Ernst Ludwig Beckmann *Die landwirthschaftliche doppelte Buchhaltung…*[108] és Joseph von Buschmann *Die Landguts-Rechnungslegung…*[109] című, mezőgazdasági számvitelről szóló könyvén. Ezek a művek Magyarországon kevéssé voltak ismertek és elérhetőek. A gazdálkodási szemlélet megváltozása szakképzett uradalomvezetést, differenciált birtokigazgatást és bonyolultabb számvitelt tett szükségessé.[110] Beckmann és Buschmann munkája a mezőgazdasági számvitel és könyvelés területén segítette az eligazodást.

Ludwig von Breitenbauch *Der Mist und sein Gefolge…*[111] című kötetét egy bizonyos gazdasági egyesületnek ajánlja egy, a kötetben elhelyezett dedikációs lapon: „der Landwirtschaftlichen Gesellschaft, der Verfasser". A Magyarországon kevéssé ismert és nehezen hozzáférhető kötetet a szerző ajándékozta feltehetően az Országos Magyar Gazdasági Egyesület számára.

Összegzés

Ghyczy Ignác a gazdasági szakirodalom szinte minden, a gazdatiszti munkáját támogató szegmensét gyűjtötte. A könyv- és hírlapgyűjteményen belül gazdatiszti szakkönyvtárat állított össze, amelyben a mezőgazdasági művek mellett helyet kaptak a korszak műveltségét hordozó egyéb kiadványok (ókori latin irodalom, útleírás, történelem, jogtörténet, politikai irodalom, prédikációk, hírlapok) is. Ghyczy Esterházy-gazdatiszti pályájához tartozó köteteinek egy részét maga az uradalom állította rendelkezésére. Számos kötetet kapott meg ajándékba olyan személyektől, akik jellemzően tatai közvetlen vagy szomszédos vármegyékben

---

[106] Markó 2002a, 655.

[107] Pándi 1978, 379.

[108] Beckmann, Ernst Ludwig, *Die landwirthschaftliche doppelte Buchhaltung oder vollständige Anleitung eine jede Landwirthschaft nach den Grundsätzen der doppelten oder italienischen Buchhaltungswissenschaft zu berechnen* / von Ernst Ludwig Beckmann, Cöslin, C. G. Hendess, 1829. OGYK raktári jelzet: 335.314.

[109] Buschmann, Joseph von, *Die Landguts-Rechnungslegung, um durch sie nicht nur die nothwendige Sicherstellung zu bezwecken: nebst einigen Grundsätzen über die Güterverwaltung selbst und ihre Organisation,* 2. Aufl., Wien, Carl Gerold, 1835. OGYK raktári jelzet: 335.563.

[110] Ruzsás 1983, 371.

[111] Breitenbauch, Ludwig von, *Der Mist und sein Gefolge, nicht chemisch, nicht physiologisch, nicht agronomisch, nein, rein calculatorisch* / von Ludwig von Breitenbauch, Rudolstadt, Druck und Verlag von G. Froebel, 1842. OGYK raktári jelzet: 335.071.

Könyvszemle_2026_2_Könyv.indb 232 2026. 10. 05. 17:31:47

(Nógrád, Fejér) dolgozó uradalmi munkatársak, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tisztségviselői, országgyűlési képviselők, illetve korábbi időszakra visszanyúló családi ismeretségek voltak. Egyes esetekben nem állapítható meg teljes bizonyossággal, hogy pontosan milyen kontextusban kerültek a kötetek egykori tulajdonosaiktól Ghyczy Ignáchoz, mert a személyek több síkon álltak kapcsolatban egymással.

Hivatkozott irodalom

Alapy 1928.
Alapy Gyula, *Kultsár István 1760–1828 és könyvtára*, Komárom, Jókai Egyesület, 1928.

Bácskai 2008.
Bácskai Vera, *Elkülönülés és közeledés, A nyugat-dunántúli városi elitek átalakulása a 18–19. században = Soproni Szemle,* 62(2008), 117–121.

Bálint 1932.
Bálint I., Chaptal = *Gutenberg nagy lexikon,* Hetedik kötet, Bp., A Nagy Lexikon Kiadóhivatala, 1932, 436.

Borovszky 2018.
Borovszky Samu, *Magyarország vármegyéi és városai, Magyarország monográfiája, A magyar korona országai történetének, földrajzi, képzőművészeti, néprajzi, hadügyi és természeti viszonyainak, közművelődési és közgazdasági állapotának enciklopédiája, Komárom vármegye és Komárom sz. kir. város*, Bp., Méry Ratio, 2018.

Csendes 1969.
Csendes Katalin, *A képviselőház könyvtárának Ghyczy Ignác-gyűjteménye = Magyar Könyvszemle*, 85(1969), 352–361.

Diós 2002.
Magyar Katolikus Lexikon, VII, főszerk. Diós István, Bp., Szent István Társulat, 2002.

Dusnoki 1992.
Dusnoki József, *Egy kisvárosi nemes (Mogyoróssy János) könyvei és műveltsége = Magyar Könyvszemle,* 108(1992), 227–238.

Fónagy 2005.
Fónagy Zoltán, *A bomló feudalizmus gazdasága = Magyarország története a 19. században*, szerk. Gergely András, Bp., Osiris, 2005, 26–56.

Forgách 2025.
Forgách Hajnalka, *Valerii Maximi Dictorum factorumque memorabilium exempla... című kötete az Országgyűlési Könyvtár Ghyczy-gyűjteményében = Magyar Könyvszemle*, 141(2025), 307–324. https://doi.org/10.17167/mksz.2025.3.307-324

Fülöp 2010.
Fülöp Géza, *Olvasási kultúra és könyvkiadás Magyarországon a felvilágosodás idején és a reformkorban (1772–1848)*, Bp., Hatágú Síp Alapítvány, 2010.

Galgóczy 1880.
Galgóczy Károly, *Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület története keletkezésétől az 1876-dik évig*, Bp., [s. n.], 1880.
Gyáni 1999.
Gyáni Gábor, *Az olvasó táblabíró, Középosztályi műveltség a 19. század végén = Történelmi Szemle,* 41(1999), 387–402.
Gyüszi 1993.
Gyüszi László, *Az 1848-as jobbágyfelszabadítás hatása Komárom és Esztergom vármegyében = Limes,* 6(1993), 5–67.
Héjja 2003.
Héjja Julianna Erika, *„Szedjétek össze a morzsalékokat is...” – Mogyoróssy János és szellemi öröksége = Könyv és olvasója Gyulán a XVIII. század első felétől 1848-ig*, Bp., Országos Széchényi Könyvtár, 2003, 20–27.
Horváth 2025.
Horváth Tamás, *Folkusfalvai Lacsny Miklós és birtokigazgatási könyve = A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei* 2022–2025, 29–52.
Hudi 2009.
Hudi József, *Köznemesi magánkönyvtárak a XVIII–XIX. századi Veszprém megyében = Könyv és társadalom, Könyvkultúra és művelődés a XVIII–XX. századi Veszprém megyében*, szerk. Lipták Dorottya, Bp., Országos Széchényi Könyvtár, Gondolat, 2009, 137–164.
Juhász 2017.
Juhász Réka Ibolya, *A győri felsőoktatás intézményeinek hallgatói, 1719–1852*, Bp., ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, 2017.
Kenyeres 1967.
Magyar életrajzi lexikon, főszerk. Kenyeres Ágnes, Első kötet, Bp., Akadémiai, 1967.
Kenyeres 1982.
Magyar életrajzi lexikon, főszerk. Kenyeres Ágnes, Második kötet, Bp., Akadémiai, 1982.
Kókay 1979.
A magyar sajtó története I. 1705–1848, szerk. Kókay György, Bp., Akadémiai, 1979.
Kósa 2001.
Kósa László, *„Hét szilvafa árnyékában”, A nemesség alsó rétegének élete és mentalitása a rendi társadalom utolsó évtizedeiben Magyarországon*, Bp., Osiris, 2001.
Kosutány 1893.
Kosutány Tamás [KTY.], *Chaptalozás = A Pallas nagy lexikona,* IV, Bp., Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, 1893, 275.
Kovács 1975.
Kovács Endre, *Hammer-Purgstall = Világirodalmi lexikon*, Negyedik kötet, főszerk. Király István, Bp., Akadémiai, 1975, 189.
Kurucz 2014.
Kurucz György, *Kényszerhelyzet és vízió, Gróf Festetics György és a magyarországi agrárszakoktatás a 18–19. század fordulóján = Műveltség és társadalmi szerepek,*

Arisztokraták Magyarországon és Európában, szerk. Bárány Attila [et al.], Debrecen, Debreceni Egyetem Történelmi Intézete, 2014, 451–463.

Magas [s. a.].

Magas Mihály, *A tatai kegyesrendi reálgimnázium értesitője az 1930–31. tanév végén*, Tata, Turul, [s. a.]

Markó 2001.

Új magyar életrajzi lexikon, II, D–GY, főszerk. Markó László, Bp., Magyar Könyvklub, 2001.

Markó 2002a.

Új magyar életrajzi lexikon, III, H–K, főszerk. Markó László, Bp., Magyar Könyvklub, 2002.

Markó 2002b.

Új magyar életrajzi lexikon, IV, L–Ö, főszerk. Markó László, Bp., Magyar Könyvklub, 2002.

Markó 2007.

Új magyar életrajzi lexikon, VI, SZ–ZS, főszerk. Markó László, Bp., Helikon, 2007.

Nagy 1858.

Nagy Iván, *Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal,* Negyedik kötet, Pest, Beimel J., Kozma Vazul, 1858.

Nagy 1929.

Nagy Miklós, *A Ghyczyek a magyar nemzet történelmében = Turul*, 43(1929), 11–69.

Ojtozi 1997.

Ojtozi Eszter, *Egy 19. századi bibliofil piarista könyvtárának nyomai = Magyar Könyvszemle*, 113(1997), 229–230.

Pálmány 1987.

Pálmány Béla, *Ghyczy Ignác (1799–1870) = Magyar agrártörténeti életrajzok,* A–H, szerk. Für Lajos, Pintér János, Bp., Magyar Mezőgazdasági Múzeum, 1987, 633–636.

Pálmány 1988.

Pálmány Béla*, Lacsny Miklós (1776–1857) = Magyar agrártörténeti életrajzok,* I–P, szerk. Für Lajos, Pintér János, Bp., Magyar Mezőgazdasági Múzeum, 1988, 336–340.

Pándi 1978.

A magyar irodalom története III, A magyar irodalom története 1772-től 1849-ig, szerk. Pándi Pál, Bp., Akadémiai, 1978.

Pintér 1932.

Pintér Jenő, *Magyar irodalom története,* Ötödik kötet: A magyar irodalom a XIX. század első harmadában, Bp., Magyar Irodalomtörténeti Társaság, 1932.

Praznovszky 2014–2015.

Praznovszky Mihály, *Köznemesség és könyvkultúra a 19. század első felében Nógrád megyében = A Dornyay Béla Múzeum évkönyve,* 38(2014–2015), 173–195.

Rózsa 2013.

Rózsa Mária, *Pesti német nyelvű lapok a kultúraközvetítés szolgálatában a reformkorban és az 1850-es években*, Bp., Argumentum, 2013.

Ruzsás 1983.
Ruzsás Lajos, *A mezőgazdaság = Magyarország története 1790–1848*, 1, főszerk. Mérei Gyula, Bp., Akadémiai, 1983, 359–363.
Schlechta von Wssehrd 1879.
Schlechta von Wssehrd, Ottokar Freiherr von [O. S. W.], *Hammer-Purgstall, Joseph Freiherr von = Allgemeine Deutsche Biographie,* Zehnter Band, Leipzig, Verlag von Duncker & Humblot, 1879, 482–487.
[s. n.] 1816.
[s. n.], *Schematismus almae dioecesis Jaurinensis pro anno a Christo nato 1816*., Jaurini, Typis Leopoldi Streibig, 1816.
Szabad 1957.
Szabad György, *A tatai és gesztesi Eszterházy-uradalom áttérése a robotrendszerről a tőkés gazdálkodásra*, Bp., Akadémiai, 1957.
Szász 2013.
Szász Géza, *Országkép a 18–19. századi útikalauzokban = Aetas*, 28(2013), 44–59.
Szigeti 2012.
Szigeti István, *„Hazámnak hasznos polgárja kívánok lenni", Ghyczy Kálmán élete és politikai pályája (1808–1888)*, Bp., Gondolat, 2012.
Szilágyi 1984.
Szilágyi János György, *Ovidius = Világirodalmi lexikon*, Kilencedik kötet, főszerk. Király István, Bp., Akadémiai, 1984, 831–838.
Szinnyei 1894.
Szinnyei József, *Magyar írók élete és munkái,* III, Bp., Hornyánszky Viktor Könyvkereskedése, 1894.
Szinnyei 1897.
Szinnyei József, *Magyar írók élete és munkái,* V, Bp., Hornyánszky Viktor Könyvkiadóhivatala, 1897.
Szinnyei 1899.
Szinnyei József, *Magyar írók élete és munkái,* VI, Bp., Hornyánszky Viktor Könyvkiadóhivatala, 1899.
Szinnyei 1900.
Szinnyei József, *Magyar írók élete és munkái,* VII, Bp., Hornyánszky Viktor Könyvkiadóhivatala, 1900.
Szinnyei 1908.
Szinnyei József, *Magyar írók élete és munkái,* XII, Bp., Hornyánszky Viktor Könyvkereskedése, 1908.
Toth 1973.
Toth, Adalbert, *Parteien und Reichstagswahlen in Ungarn 1848–1892*, München, R. Oldenbourg, 1973.
Vári 2002.
Vári András, *Az agrárértelmiség helyzete a 19. század első felében = Szociológiai Szemle*, 12(2002), 59–76.

Vári 2009.
Vári András, *Urak és gazdászok, Arisztokrácia, agrárértelmiség és agrárius mozgalom Magyarországon 1821–1898*, [Bp.], Argumentum, 2009.
Villám 2002.
Villám Judit, *Ghyczy Kálmán* = Jónás Károly, Villám Judit, *A Magyar Országgyűlés elnökei 1848–2002, Almanach*, Bp., Argumentum, 2002, 85–89.
Welzig 1966.
Welzig, Werner, *Hammer-Purgstall = Neue Deutsche Biographie,* Siebenter Band, Berlin, Duncker & Humblot, 1966, 593–594.
Wurzbach 1885.
Wurzbach, Constant von, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*, Zweiundfünfzigster Theil, Wien, Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1885.
Zólyomi 1996.
Zólyomi József, *A Nógrád megyei parasztság lakástextíliái (1700–1960) = Néprajzi Értesítő* 78(1996), 103–139.

Forgách, Hajnalka

The History of the Formation of Ignác Ghyczy's Library During His Service as Estate Manager of the Esterházy Estate

Ignác Ghyczy (1799–1870), a book collector, estate manager, and Member of Parliament, established a private noble family library, encyclopaedic in nature, that was linguistically and thematically rich and complex. His library developed over generations and was finally donated by his children to the Library of the House of Representatives in 1872. The library originally consisted of approximately 6,400 works (20,000 volumes). In this study, I attempt to outline the history of the formation of that part of the significant and valuable collection of books and periodicals to which Ignác Ghyczy gained access as the estate manager of the Esterházy estates in Tata, Gesztes, and Mezőlak. I attempt to trace the path of the volumes containing owner's inscriptions and to shed light on how individual volumes came into Ignác Ghyczy's possession and why they may have been important to their former owners. I conducted this research by examining the owner's inscriptions, marginalia, and other documents found in the individual volumes, as well as subscriber lists that may have been included, and by analyzing relevant archival documents.

Keywords: 19th century, cultural history, library history, Ghyczy collection, Ignác Ghyczy.